

## NIEUWSBRIEF NUMMER 1 FEBRUARI 2007

### NATUURONTWIKKELINGSPROJECT STAPSTEEN 'T ZWANENBROEKJE



in de polder van Ubbergen  
veilige haven  
voor planten en dieren  
op hun weg  
tussen de Nijmeegse stuwwal en de Waal



Stapsteen 't Zwanenbroekje is een particulier initiatief, ongeveer tien jaar geleden gestart, waarbij landbouwgronden worden omgezet in natuur. De overheid wil natuurbeheer door particulieren stimuleren; 't Zwanenbroekje is hiervan een voorbeeld. Bij de inrichting van het gebied wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke variatie passend bij het landschap, zodat zoveel mogelijk planten en dieren er zich thuis kunnen voelen.

't Zwanenbroekje werkt samen met het IVN, vereniging voor natuur- en milieueducatie, afdeling Rijk van Nijmegen.

Dit is de eerste uitgave van een onregelmatige nieuwsbrief waarmee wij belangstellenden willen informeren over het wel en wee van 't Zwanenbroekje. Als u toezending niet op prijs stelt gaarne bericht aan [j.h.swarte@hetnet.nl](mailto:j.h.swarte@hetnet.nl) Bijdragen aan deze nieuwsbrief en vragen zijn van harte welkom.

#### *Het afgelopen jaar*

Dit nummer is voornamelijk gewijd aan een overzicht van de ontwikkelingen in het afgelopen jaar. Er waren een aantal lastige **hindernissen** te overwinnen. Met ambtelijke diensten van de provincie waren er verschillen van inzicht over de inrichting van het nieuw te verwerven gebied en de toewijzing. Ingrijpen van de gedeputeerde leidde tot een gunstige beslissing. Een meningsverschil met de gemeente over de wijziging van het bestemmingsplan en de voorwaarden omtrent toegankelijkheid van het gebied die de gemeente daarbij wilde stellen werd eveneens naar tevredenheid opgelost. 't Zwanenbroekje is openbaar toegankelijk via het pad op het dijkje langs de Beekse beek en vervolgens langs het Meertje tot aan het pontje. Gezien de kansen voor waardevolle natuur die zich kan ontwikkelen is de rest van het gebied alleen toegankelijk voor kleine groepen onder begeleiding als de omstandigheden dat toelaten. Het IVN en andere organisaties maken hier gebruik van (interesse? [angelamundi@dse.nl](mailto:angelamundi@dse.nl))

Het langverbeide **trekpontje over het Meertje** werd in september feestelijk geopend. Hiermee ontstaat een verbinding voor wandelaars tussen de stuwwal en de polder, een herstel van de kleinschalige verbinding via een bruggetje, die in de vorige eeuw bij de aanleg van de snelweg en de verbreding van het Meertje was verbroken. De werkgroep Groen en Ruimte van het IVN pleit voor openstelling van de nieuwe schouwpaden in het landelijk gebied die in het kader van de herinrichting van de polder door het Waterschap langs de hoofdwatergangen zijn aangelegd.



Langs het openbare wandelpad naar het pontje werd door de actie HIER, de Vlinderstichting en de Natuurkalender **een vlindertuin** ingericht voorzien van een informatiebord. Binnen drie weken was het bord echter totaal vernield. Spijtig.



### **Rietmoeras**

Goed nieuws is de bijna-zekerheid dat 't Zwanenbroekje zal worden uitgebreid met een groot rietmoeras aan de rand van het Meertje. **Vogelbescherming Nederland, Ark en het Waterschap** hebben zich hier achter gezet. Zij zien mogelijkheden voor de ontwikkeling van bijzondere natte natuur: rietland, half natuurlijk grasland (met plaatselijk nat, soortenrijk - schraal- grasland)\* en struweel.

Waarschijnlijk zal aan het eind van dit jaar worden begonnen met het afgraven van de klei. Gemiddeld gaat er een halve meter grond af. In totaal 56.000 kuub.

### ***Steeds meer planten en dieren kiezen voor 't Zwanenbroekje***

Hoe gaat het met de bewoners van 't Zwanenbroekje? Deze hebben het kennelijk naar hun zin. Steeds meer planten en dieren kiezen 't Zwanenbroekje als hun woongebied. **Het aantal soorten planten** is volgens een inventarisatie die door leden van het KNNV, afdeling Nijmegen, is uitgevoerd in vijf jaar tijd gestegen **van 80 naar 140**.

**Insecten:** de hagen en waterpartijen trekken insecten aan die er voedsel zoeken en zich er voortplanten. Zo zijn er verschillende soorten libellen en vlinders te zien. Maar ook minder opvallende insecten zoals kevers, vliegen en sprinkhanen.

**Vogels:** de ijsvogel jaagt dagelijks; de torenvalk en buizerd zoeken hun prooi. Patrijzen en fazanten worden regelmatig waargenomen. Veel kleine vogeltjes broeden o.a. de roodborsttapuit, kleine karekiet en winterkoning. Wintergasten maken veelvuldig gebruik van de graslanden.

**Vissen:** er zijn in de nieuw gegraven waterpartijen met behulp van wilgentenen afgeschermd plekken gemaakt waarin jonge vissen en amfibieën zich kunnen verschuilen tegen roofvissen. Dat werkt wellicht, maar de reigers hebben dit ook ontdekt en staan in de rij! Naar de werking van de vispassages in de Ooijpolder is door het ecologisch bureau Waardenburg in opdracht van het Waterschap een onderzoek gedaan. Twee van deze vistrappen liggen op 't Zwanenbroekje. Maar liefst 17 verschillende soorten trekvissen maken gebruik van de passages. Een samenvatting van het onderzoek is verkrijgbaar ([j.h.swarte@hetnet.nl](mailto:j.h.swarte@hetnet.nl)). In november werd door de werkgroep Praktisch Natuurbeheer van het IVN de beekloop van het smalle beekje met Ubbergs water ontdaan van lisdodde en andere opslag. Ook de in het najaar van 2002 door vele vrijwilligershanden geplante hagen van meidoorn, sleedoorn, hondsroos en kornoelje werden in delen teruggezet.

**Zoogdieren:** er komen veel muizen voor in 't Zwanenbroekje, waaronder de dwergmuis. Van dit zeldzame diertje hebben we afgelopen jaar een (verlaten) nestje gevonden. Regelmatig zijn sporen van reeën te ontdekken en af en toe de uitwerpselen van een vos. Ook hazen hebben hier hun thuis gevonden.



### ***Wegen voor natuur in de Ooijpolder***

't Zwanenbroekje is een onderdeel (stapsteen) van **de ecologische verbinding (evz 36)**, die er moet komen **tussen de stuwwal en de Groenlanden** bij de rivier de Waal. Bij de snelweg en langs het Meertje zijn voorzieningen gekomen om **barrières** op te heffen. In het open agrarisch gebied tussen het Meertje en de Groenlanden moeten meer **kleine landschapselementen** komen om de passage voor bijvoorbeeld de das mogelijk te maken. De werkgroep Groen en Ruimte van het IVN heeft er met andere organisaties hard aan getrokken om dit te bereiken. Op dit moment zijn de regelingen voor vergoedingen (die door "Brussel" goedgekeurd moeten worden) zo goed als rond. Nu komt het er op aan grondeigenaren te bewegen hiervan gebruik te maken. De reeds aanwezige landschapselementen (restanten van hagen, solitaire bomen, poelen, ed) worden op dit ogenblik door vrijwilligers waaronder verschillende IVN-ers geïventariseerd.

**Langs de Koude Dijk is een "mini-evz" ingericht**, een brede strook waarin een sloot met glooiende oevers en hier en daar struweel. Langs de weg zijn de populieren een tijd geleden weggehaald om de openheid van het Circul te behouden. Er zijn wilgen geplant. Deze zijn nu voor het eerst geknot. Het zal nog wel even duren voordat de vleermuizen dit lijnvormige element weer als oriëntatie voor hun vliegroute kunnen gebruiken.

Ook elders in de Ooijpolder dienen wegen voor natuur te worden versterkt. Bijvoorbeeld **tussen de Groenlanden en de Ooijsche Graaf**. Het bedrijventerrein de Bouwkamp aan de Hubertusweg en de recente nieuwbouw van het dorp Ooij laten slechts een smalle groene strook over. De Groenlanden worden genoemd als zijtak van een robuuste verbinding tussen de Veluwe en het Reichswald en verder naar het zuiden met als gidsoort het Edelhert (zie het thema-nummer over het Ketelwoud van het Natuurhistorisch Maandblad van mei 2006)\*.

In de polder loopt deze **robuuste verbinding vanaf de Millingerwaard** door het nieuw te creëren natuurgebied tussen Erlecomsedam en Duffeltdijk (waar nu de ontzandingen plaats vinden) en door de Ooijsche Graaf langs de Duitse Querdamm naar de Duivelsberg.

### **in het volgende nummer:**

meer over de toekomstige inrichting van het rietmoeras  
resultaten van inventarisaties

\* Halfnatuurlijk grasland bestaat voornamelijk uit planten behorend tot de vegetatietypen: Glanshavergemeenschap en Kamgrasweide. Op plaatsen waar het grondwater dicht bij het maaiveld komt, ontwikkeling tot een voor dit komgebied karakteristiek nat schraal grasland van het type Dotterverbond.

\*\* Vrijdagavond 6 april is er een avond over dit onderwerp georganiseerd door de Werkgroep Milieubeheer Groesbeek in het dorps huis de Slenk in de Horst. Aanvang 19.30. Toegang vrij. Inleider is Henny Brinkhof.

Een bezoek aan 't Zwanenbroekje? [angelamundi@dse.nl](mailto:angelamundi@dse.nl)

Interesse in een folder en/of een -kort- jaarverslag? [j.h.swarte@hetnet.nl](mailto:j.h.swarte@hetnet.nl)

### **Bereikbaarheid van 't Zwanenbroekje:**

Vanaf het Trajanusplein in Nijmegen richting Beek/Kleve, N325. De eerste afslag rechts naar Ubbergen nemen. Parallel aan de verkeersweg blijven (Parallelweg) tot het punt waar de weg enigszins naar rechts buigt (begin Kasteelse Laan) en het fietspad rechtdoor gaat. Auto's kunnen hier parkeren; fietsers en voetgangers steken hier de weg over (voorzichtig!) naar het klaphekje. Hierachter bevindt zich een landbouwweg parallel aan de verkeersweg en het toegangshek van 't Zwanenbroekje.